

העקדה-התאולוגיה, הרעיונות והמסרים

שי פינקלשטיין
רב קהילת ניצנים

בראשית פרק כב

- (א) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני:
- (ב) ויאמר קחנא את בנו את יחידך אשר אהבתי את יצחק ולהלך אל ארץ המוריה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליה:
- (ג) וישלם אברהם בפקר ויחבל את חמורו וישח את שני נעריו אלו ואת יצחק בנו ויבשל עצי עלה ויהם וילה אל-המקום אשר אמר-לו האלהים:
- (ד) ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק:
- (ה) ויאמר אברהם אל-נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד-הה וגשפסוה ונשנבה אליכם:
- (ו) וישח אברהם את עצי העלה וישם על-יצחק בנו וישח בילו את-האש ואת-המזבחת וילכו שניהם יחדו:
- (ז) ויאמר יצחק אל-אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר הנה האש והעצים ואיה הששה לעלה:
- (ח) ויאמר אברהם אלהים יראה-לו הששה לעלה בני וילכו שניהם יחדו:
- (ט) ויבאו אל-המקום אשר אמר-לו האלהים ויכו שם אברהם את-המזבח ויערף את-העצים ויעקד את-יצחק בנו וישם אתו על-המזבח מפעל מעצים:
- (י) וישלח אברהם את-ילו וישח את-המזבחת לשחט את-בנו:
- (יא) ויקרא אליו מלאך קוהל מור-השמים ויאמר אברהם ויאמר הנני:
- (יב) ויאמר אליהשלח הדה אליהנער ואל-תעש לו מאומה כיו עתה ויעמי כי-קרא אלהים אתה ולא חשבת את-בנה את-יחידך ממני:
- (יג) וישא אברהם את עיניו וירא והנה-אלו וקרא וקראו בן-בנה וקראו וקרא את-האליל והעלהו לעלה תחת בנו:
- (יד) ויקרא אברהם שם-המקום ההוא יקוקו וקראו אשר יאמר היום בנה יקוק וקראו:
- (טו) ויקרא מלאך יקוק אל-אברהם שגית מור-השמים:
- (טז) ויאמר כי נשבעתי נאם-יקוק כי יעו אשר עשית את-הדבר הזה ולא חשבת את-בנה את-יחידך:
- (יז) כי-בנה אברכה וברכה ארבה את-זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על-שפת הים וירש ורעה את שער איביו:
- (יח) והתברכו בזרעך כל גווי הארץ לךב אשר שמעת בקולי:
- (יט) וישב אברהם אל-נעריו ויקמו וילכו יחדו אל-באר שבע וישב אברהם בבאר שבע: פ
- (כ) ויהי אחר הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה לדה מלכה גם-הוא בנים לנחור אחיך:
- (כא) את-עוז בכרו ואת-בזו אחיו ואת-קמואל אבי ארם:
- (כב) ואת-בשד ואת-חזו ואת-פלגש ואת-דלר ואת-בתואל:
- (כג) וכתואל ילד את-דרבקה שמגה אלה לדה מלכה לנחור אחי אברהם:
- (כד) וקילגשו ושמה ראומה ותלד גם-הוא את-טבח ואת-גחם ואת-תמש ואת-מערה:

Some time afterward, God put Abraham to the test. He said to him, "Abraham," and he answered, "Here I am." And He said, "Take your son, your favored one, Isaac, whom you love, and go to the land of Moriah, and offer him there as a burnt offering on one of the heights that I will point out to you."

So early next morning, Abraham saddled his ass and took with him two of his servants and his son Isaac. He split the wood for the burnt offering, and he set out for the place of which God had told him. On the third day Abraham looked up and saw the place from afar.

Then Abraham said to his servants, "You stay here with the ass. The boy and I will go up there; we will worship and we will return to you."

Abraham took the wood for the burnt offering and put it on his son Isaac. He himself took the firestone and the knife; and the two walked off together.

Then Isaac said to his father Abraham, "Father!" And he answered, "Yes, my son." And he said, "Here are the firestone and the wood; but where is the sheep for the burnt offering?"

And Abraham said, "God will see to the sheep for His burnt offering, my son." And the two of them walked on together. They arrived at the place of which God had told him. Abraham built an altar there; he laid out the wood; he bound his son Isaac; he laid him on the altar, on top of the wood. And Abraham picked up the knife to slay his son.

Then an angel of the LORD called to him from heaven: "Abraham! Abraham!" And he answered, "Here I am."

And he said, "Do not raise your hand against the boy, or do anything to him. For now I know that you fear God, since you have not withheld your son, your favored one, from Me."

When Abraham looked up, his eye fell upon a ram, caught in the thicket by its horns. So Abraham went and took the ram and offered it up as a burnt offering in place of his son.

And Abraham named that site Adonai-yireh, whence the present saying, "On the mount of the LORD there is vision."

The angel of the LORD called to Abraham a second time from heaven,

and said, "By Myself I swear, the LORD declares: Because you have done this and have not withheld your son, your favored one,

I will bestow My blessing upon you and make your descendants as numerous as the stars of heaven and the sands on the seashore; and your descendants shall seize the gates of their foes.

All the nations of the earth shall bless themselves by your descendants, because you have obeyed My command." Abraham then returned to his servants, and they departed together for Beer-sheba; and Abraham stayed in Beer-sheba.

Some time later, Abraham was told, "Milcah too has borne children to your brother Nahor:

Uz the first-born, and Buz his brother, and Kemuel the father of Aram; and Chesed, Hazo, Pildash, Jidlaph, and Bethuel"—

Bethuel being the father of Rebekah. These eight Milcah bore to Nahor, Abraham's brother.

And his concubine, whose name was Reumah, also bore children: Tebah, Gaham, Tahash, and Maacah.

רש"י בראשית פרק כב פסוק א

(א) אחר הדברים האלה - יש מרבתינו אומרים אחר דבריו של שטן, שהיה מקטרג ואומר מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב לפניך פר אחד או איל אחד, אמר לו כלום עשה אלא בשביל בנו, אילו הייתי אומר לו זבח אותו לפני לא היה מעכב."

AFTER THESE THINGS [or, WORDS] —Some of our Rabbis say (Sanhedrin 89b) that it means after the words of Satan who denounced Abraham saying, "Of all the banquets which

Abraham prepared not a single bullock nor a single ram did he bring as a sacrifice to You'. God replied to him, "Does he do anything at all except for his son's sake? Yet if I were to bid him, "Sacrifice him to Me", he would not refuse".

איוב פרק א

- (א) איש היה בארץ-עוץ איוב שמו והנהו האישי ההוא תם וישר וירא אלהים וטר מרע:
(ב) ויגלדו לו שבעה בנים ושלוש בנות:
(ג) ויהי מקנהו שבעת אלפי-צאן ושלושת אלפי גמלים וקמח מאות אמה-בקר וקמח מאות אתונות ועבדה רבה מאד ויהי האישי ההוא גדול מקל-בני-קדם:
(ד) והלכו בניו ועשו משתה בית איש יומו ושלוו וקראו לשלושת אחיהם לאכל ולשתות עמם:
(ה) ויהי כי הקיפו ימי המשטה וישלח איוב ויקדשם והשקים בבקר והעלה עלות מספר בלם כי אמר איוב אוילי חסאו בני יברכו אלהים בלבבם ככה יעשה איוב כל-הימים: פ
(ו) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על-יקוק ויבוא גם-השטן בתוכם:
(ז) ויאמר יקוק אל-השטן מאין תבא ויעו השטן את-יקוק ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה:
(ח) ויאמר יקוק אל-השטן השמת לבך על-עבדי איוב כי אין פמהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וטר מרע:
(ט) ויעו השטן את-יקוק ויאמר החם ירא איוב אלהים:
(י) הלא-את אטמה שכת בעדו ובעד-ביתו ובעד כל-אשר-לו מסביב מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ:
(יא) ואולם שלחגא ידך וגע בכל-אשר-לו אם-לא על-פגיה יברכך:
(יב) ויאמר יקוק אל-השטן הנה כל-אשר-לו בידך רק אליו אל-תשלח ידה ויצא השטן מעם פני יקוק:

There was a man in the land of Uz named Job. That man was blameless and upright; he feared God and shunned evil.

Seven sons and three daughters were born to him;

his possessions were seven thousand sheep, three thousand camels, five hundred yoke of oxen and five hundred she-asses, and a very large household. That man was wealthier than anyone in the East. It was the custom of his sons to hold feasts, each on his set day in his own home. They would invite their three sisters to eat and drink with them.

When a round of feast days was over, Job would send word to them to sanctify themselves, and, rising early in the morning, he would make burnt offerings, one for each of them; for Job thought, "Perhaps my children have sinned and blasphemed God in their thoughts." This is what Job always used to do.

One day the divine beings presented themselves before the LORD, and the Adversary came along with them. The LORD said to the Adversary, "Where have you been?" The Adversary answered the LORD, "I have been roaming all over the earth."

The LORD said to the Adversary, "Have you noticed My servant Job? There is no one like him on earth, a blameless and upright man who fears God and shuns evil!"

The Adversary answered the LORD, "Does Job not have good reason to fear God?"

Why, it is You who have fenced him round, him and his household and all that he has. You have blessed his efforts so that his possessions spread out in the land.

But lay Your hand upon all that he has and he will surely blaspheme You to Your face."

The LORD replied to the Adversary, "See, all that he has is in your power; only do not lay a hand on him." The Adversary departed from the presence of the LORD.

רש"י איוב פרק א פסוק ו
ויבא גם השטן בתוכם - לקטרג הבריות:

מלבי"ם איוב פרק א

(ז) ויאמר ה' אל השטן באר במשל שה' שאל את השטן מאין תבא, כי זה ההעדר וההפסד שהוא כחו של השטן אינו דבוק בנמצאים העליונים רק הוא מחובר בחומר לעולם, ולכן השיב משוט בארץ ומהתהלך בה, באר בזה, א] שההעדר וההפסד לא נמצאו רק בארץ לא בעליונים. ב] שנמצא בארץ דהיינו בבעלי חומר על שני אופנים, א] ההעדר הכולל המתמיד הדבוק בטבע הגשמיים שכל מורכב מתפרד וכל אדם ובע"ח מת בהכרח בבא קצו. ב] ההעדר הבא על צד המקרה, כמו שימות או יחלה ע"י רוב עסקו במזון ומשגל יותר מן הראוי, או הריגת בני אדם קצתם לקצתם וכדומה. על המקריי אמר משוט בארץ, ועל ההעדר המתמיד אמר מהתהלך בה, שההליכה מורה על הקביעות:

(ח) ויאמר ה' באר במשל שאחר שחייבה החכמה האלהית שתתקשר הצורה האנושית הנכבדת מאד בזה החומר העפריי החשוד המביא אותו לכל חסרון והפסד. נתן לה לצורה האנושית יכולת על החומר וממשלה ושלטון עליו עד שתכריחהו ותמנע תאוותיו ותשיבם על מה שאפשר לה מן היושר והשיוי, ומצד זה האיש האלהי אשר ימית את חומריו ויכניע תאוותיו ונפשו תמשל ממשלה עצומה על כל כחותיו, אז גם כח ההעדר שהוא בא מצד החומר אין לו שליטה עליה, והשלם הזה נשמר בהשגחת ה' מכל פגע וחסרון הבא בסבת החומר ורעתו, ולכן שאל ה' אל השטן השמת לבר על עבדי איוב. ר"ל הלא עליו אין לך שום שליטה אחר שהוא עבדי ואין כמהו בארץ. ר"ל שהוא נבדל מן הארץ ועניני החומר לגמרי. בהיותו איש תם וישר וכו', שכ"ז מתגברת הצורה על החומר וממשלתה עליו:

(ט) ויען השטן, השיב כי יש תנאי מיוחד מבואר בפילוסופיא כי העובד את ה' ועוצר תאוותיו בעבור תקות שכר או יראת נזק, שזה אינו ענין נפשי רק ענין חומרי, כמו היושב בתענית בעבור שכר זה אינו צם מצד צורתו רק מצד אהבת חומריו, שמאהבתו את גופו וכדי להרויח ממון למלאות צרכיו הוא מענה גופו מעט זמן למען ירויח לו אח"כ, ואין ראוי שנאמר שבעבור העינוי הזה הוא מתקדש ונבדל מענינים החומריים ומתדבק עם העליונים, ונהפך הוא כי הוא שקוע באהבת הממון כ"כ עד שיצום ויתענה כדי להשיגו - וכן דן ענין איוב שיראתו את ה' וסורו מרע אינו ענין נפשי כי אינו עושהו בעבור אהבת הטוב מצד שהוא טוב, שזה היה נכון אם לא היה מקוה להשיג על ידו גמול או להנצל מנזק אשר הוא ירא ממנו והיה עושה בחנם שלא בעבור גמול, אבל החנם ירא איוב אלהים?

(י) הלא אתה שכת בעדו, ר"ל שיש בזה. א] יראת נזק, כי אתה הסוכך והמגיץ בעדו שלא יגיע נזק לא לו ולא לבני ביתו ולא לכל אשר לו מסביב, שזה כולל שמירת הגוף והבנים והרכוש, והוא יראה שלא תסתלק שמירה זו ממנו בפרט שהוא ידע שעפ"י המערכה הוא מוכן אל הרעות, כמ"ש כי פחד פחדתי ויאתיני, ב] יש בזה תקות גמול כי מעשה ידיו ברכת, ששלחת ברכה במסחרו ועסקיו, ומקנהו פרץ בארץ למעלה מדרך הטבע, שהוא הגמול שהוא מקבל תיכף בעבור יראתו וצדקתו, והסברה נותנת שיראתו וצדקתו בלתי נקיה מאהבת גמול ויראת נזק, וזה תוכל לברר ע"י בחינה ונסיון:

(יא) ואולם שלח גא ירך, וזה יהיה הבחינה. שאם צדקתו הוא מצד הטוב בעצמו לא בעבור פנייה חיצונית מגמול ועונש אז גם אם תסיר ההגנה והברכה ממנו ככ"ז לא יתמוטט מצדקתו, אכל אם צדקתו היה מפני תקות שכר ויראת עונש אז אם תשלח ירך ותגע בכל אשר לו עד שלא יהיה לו ענין לירא ממנו או לקוות אליו אז על פניך יברכך, ר"ל שאז לא לבד שלא יהיה עוד צדיק כאשר היה אחר שסר הסכה שבעבורו החזיק בצדקתו, כי גם בעבור פניך והשגחתך יברך ויגנה הנהגתך, כי בחשבו שע"י צדקו ראוי שיהיה לו עושר וקנינים ויראה כי קנינים אלה הראויים לו נאבדו ממנו, יתלה זה ברוע ההנהגה ויאמר שאינך שופט צדק, וזה בחינה ברורה שלא היה עבודתו מאהבה, שאז לא היה מתלונן והיה שוה בעיניו עת הרעה כעת הטובה, ודייק שיגע בכל אשר לו, כי אם ישאר לו איזה דבר לא ישלם הנסיון, שעדיין יתירא מלמרות את ה' שלא יקח מידו הדבר הנשאר בידו:

(יב) ויאמר; מבואר מן המשל כי סבת יסורי איוב היה ענין נסיון אם לבבו שלם עם ה' ואם יעמוד בצדקו גם בעת עניו, כדי לבחון עי"כ אם עובד את ה' מאהבה, ולא היה בעבור חטא עבר כי היה נקי מכל שמץ חטא, כמו שהעיד עליו ה' שהוא איש תם וישר

סליחות עשיית יום שני
"טנא ביכורים למאה חננתו לקורבן ניחוח חשקתו"

רש"י בראשית פכ"ב
(א) ויש אומרים אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן שלש עשרה שנה ולא מיחה, אמר לו יצחק באבר אחד אתה מיראני, אילו אמר לי הקדוש ברוך הוא זבח עצמך לפני לא הייתי מעכב:

Others say that it means "after the words of Ishmael" who boasted to Isaac that he had been circumcised when he was thirteen years old without resisting. Isaac replied to him, "You think to intimidate me by mentioning the loss of one part of the body! If the Holy One, blessed be He, were to tell me, "Sacrifice yourself to Me" I would not refuse" (Sanhedrin 89b).

הרב יהודא ליאון אשכנזי (מניטו) סדר מדרש התולדות עמוד 151-155
"הטענה של ישמעאל לכאורה חזקה ביותר: לי עומדת הזכות של ההצטרפות, זו גם הטענה של הנוצרים. הם החליטו להידבק במסר שהביא התנ"ך לעולם. הם טוענים שלהם עומדת הזכות ולא לנו היהודים אשר נולדנו כיהודים. הם הצטרפו כמבוגרים כפי שהם רגילים לומר בהיותם מודעים למעשים שלהם... מהו יסוד הויכוח בין ישמעאל ויצחק וגם הויכוח בינינו ובין הנוצרים בין היתר? היסוד הוא חשיבות היסוד הזהותי, האנתרופולוגי לעומת חשיבות המעשה בבחירתו של רבוננו של עולם. האם בחירת אברהם ויצחק ולאחר מכן בחירת עם ישראל נובעת מהמעשים של האבות או של בני" בזמן יציאת מצרים, או קודם כל מעצם היותם עברים. התשובה של התורה מהותית ביותר. הבחירה של אברהם מאור כשדים מבוססת קודם על על היותו עברי, לא סתם עברי אלא עברי בעל מדות... אי אפשר לנסות את אברהם במדתו כל עוד יצחק אינו מוכן להתנסות בזהותו... אבל כניסיון במציאות לא קרה דבר איש לא נהרג, לומר שבמציאות זה קרה זה לספר מיתוס, מיתוס מן הסוג הגרוע ביותר, מיתוס המקדש את האלימות. אנחנו מאמינים באל שמונע, שאוסר אותה אלימות. איך אדם יכול לתשוב שאלימות מסוג זה היא הקודש? התודעה העברית סולדת מתפיסה זו היא מסתייגת מכל הייסורים מלכתחילה. הקב"ה אינו איזה אל אכזר הרוצה להטיל ייסורים על האדם". הוא אינו רוצה במות הבן כדי לגאול את העולם, הוא רוצה בהצלחת בריאתו. אם באים ייסורים על האדם בדיעבד אנו נקבל אותם ואנחנו ננסה לעדן אותם אבל זה רק בדיעבד. הוא יתברך לא ברא עולם כדי שאנחנו נסבול - זו דתיות מזויפת"

הרב יהודה עמיטל (שעור לפרשת וירא, ישיבת אור עציון)
במדרשים השונים מופיעים תיאורים ארוכים ומפורטים של שלושת הימים שלפני העקידה, שבהם צעדו אברהם ויצחק בצוותא לעבר הר המוריה. שנים רבות חיפשו, אך בעשרות המדרשים המגסים לתאר את שיחת האב עם בנו המובל לסכך - אין ולו מדרש אחד המספר שהם דיברו אידות גן העדן המצפה ליצחק, לכאורה, עובדה זו תמוהה: מתבקש היה לספר שאברהם ורגיע את בנו ואמר לו שהוא עתיד להגיע לגן עדן לאחר עקידתו. ובכל זאת, אין אף מדרש הטוען כך. גילוי מפתיע זה מעמיד אותנו על ההבדל הקוטבי שבין מסירות נפשם של אברהם ויצחק בשעת העקידה, לבין מסירות נפשם של בני ישמעאל בימינו. אברהם הלך לעקוד את בנו למען ייחוד ה' בלבד, מעולם לא עלה על לבו שהעקידה היא לטובת יצחק, כדי שיזכה להגיע לגן העדן. והוא לא שגה באשליית אדות החוויות והתענוגות המצפים לבנו לאחר שחיטתו. אדם מישראל אינו רוצה למות כדי להגיע לעולם הבא, אך מוכן למסור את נפשו למען קוננו, בלי לקוות לחיים טובים יותר בעולם האמת. זהו ההבדל היסודי שבין מקדשי השם בכל הדורות, הצועדים בעקבות אברהם ויצחק, לבין השאהידים המוסלמים דהיום. אף כי המוסלמים נמנים על "קהל המייחדים", כדברי הרמב"ם, הם חיללו את מושג קידוש השם, ובכך הוציאו

עצמם מקהל המוסרים עצמם על קדושת השם. רק אנו, בני אברהם, יצחק ויעקב, מוסרים את נפשנו למען קידוש שמו הגדול ולא למען טובתנו שלנו.

רשב"ם בראשית פרק כב פסוק א

(א) ויהי אחר הדברים האלה - כל מקום שנא' אחר הדברים האלה מחובר על הפרשה שלמעלה. אחר הדברים האלה, שהרג אברהם את המלכים אמר לו הק', אל תירא אברהם, מן האומות. ויהי אחר הדברים האלה, שנולד יצחק, ויוגד לאברהם לאמר עוד ובתואל ילד את רבקה. וכן אחר הדברים האלה, שהגיד מרדכי על בגתן ותרש, גדל המלך אחשוורוש את המן, שרצה להרוג את מרדכי והועיל לו מה שהציל את המלך ונתלה המן. אף כאן אחר הדברים שכרת אברהם ברית לאבימלך לו ולניניו ולנכדו של אברהם ונתן לו שבע כבשות הצאן וחרה אפני של הק' על זאת שהרי ארץ פלשתים בכלל גבול ישראל והק' ציוה עליהם לא תחיה כל נשמה וגם ביהושע מטילין על ערי חמשת סרני פלשתים גורל, לכן והאלהים נסה את אברהם קינתרו וציערו כדכת' הנסה דבר אליך תלאה, על נסותם את י"י, מסה ומריכה, כחנני י"י ונסני. כלומר נתגאית בכן שנתתיו לכרות ברית ביניכם ובין בניהם, ועתה לך והעלהו לעולה ויראה מה הועילה כריתות ברית שלך. וכן מצאתי אחרי כן במדרש של שמואל ויהי ארון י"י בארץ פלשתים שבעה חדשים. כת' את שבע כבשות הצאן תקח מידי. אמר לו הק' אתה נתתה לו שבע כבשות, חייך שבניו עושים שבע מלחמות עם בניך ונוצחין אותן. ד"א חייך שבניו הורגים שבע צדיקים מבניך ואילו הן שמשון חפני ופנחס שאול ושלשה בניו. ד"א חייך שבניו מחריבים שבע משכנות, ואילו הן אוהל מועד וגלגל נוב ושלילה [וגבעון] ובית עולמים [תרין]. ד"א שארון מחזיר בשדה פלשתים שבעה חדשים. נסה קונטרארי"א:

what follows is אחר הדברים האלה, whenever we find the construction ויהי אחר הדברים האלה, conceptually immediately following what has been reported immediately before. Examples are found in 15,1 after Avraham had killed the four kings who had taken Lot captive. At that time G'd had told him not to be afraid of any repercussions. We also find such a construction in verse 20 of our chapter where the Avraham was informed of the birth of Rivkah after we heard that Yitzchok had been born. We find a similar construction also in Esther 3,1 where Mordechai told Esther and she told the king about the assassination plot by Bigtan and Teresh. The event occurred around the time when Haman was promoted and wanted to kill Mordechai and the Jewish people. The fact that he had saved the king's life became the immediate cause of Mordechai's rise in the king's esteem. [if I understand the author correctly, he wants to tell us that although sequentially the matters related are not immediate chronologically, the Torah or Scriptures use the formulation to trace them to events which occurred some time back. Yitzchok was at least 37 years old before Avraham heard about the birth of Rivkah. Similarly, if the king had rewarded Mordechai for his part in discovering the plot immediately, history might have taken a different course. Ed.] Here too, the words mean that what follows occurred after Avraham and Avimelech had concluded their covenant according to which until the fourth generation Avraham's descendants would not register a claim against lands owned by the Philistines at this time. G'd became very angry at this high-handed action by Avraham, seeing that he had given away lands which were part of what G'd had promised to Avraham and his descendants at the "covenant of the pieces" in chapter 15. We know that a condition of that covenant had been not to allow a single soul of the Canaanites to survive in that land, according to both Deuteronomy 20,16 as well as according to Joshua 13,3 and 15,45-47. Clearly lots had been cast concerning the lands owned by the 5 Philistine rulers, and who was to settle in those lands after the conquest. As a result of Avraham's high-handed action,

G'd now subjected Avraham to a painful test, something which was bound to cause him grief. Whenever the root נסה occurs, such as in Job 4,2 or Exodus 17,7 or Psalms 26,2 the connotation is an unpleasant one for the one being subjected to it. In this instance, G'd, so to speak, indicated to Avraham that he had been foolish to think that he could guarantee Yitzchok's and his descendants well being into the future, as he might have to terminate his life before he even had produced any offspring who would be called upon to honour his father's deal with Avimelech. We find that the ark of the covenant spent seven months in Philistine captivity as a result of Avraham having made such an unauthorised pact with Avimelech (Samuel I 6,1). The seven months corresponded to the seven sheep Avraham had gratuitously given to Avimelech. G'd swore that as a result the Philistines would fight seven wars against the Israelites in which they would be victorious. These wars occurred during the time of Shimshon, Chofni, Pinchos, Sha-ul, and the three sons of Sha-ul who were killed. Another approach: as a result of Avraham's high-handed act seven altars (public altars equivalent of temples) were destroyed by the enemies of the Jewish people after they entered the Holy Land. They were: Moses' Tabernacle, Gilgal, Nov, Shiloh, Givon and the two Temples in Jerusalem. (copied from Midrash Shemuel by the editor of Rash'bam) According to still another version G'd's ark would repose in the land of the Philistines for 7 months.

the words mean קינטיה, "G'd rebuked Avraham", ה' נסה

אור החיים בראשית פרק כב פסוק א

(א) ויהי אחר הדברים וגו'. פי' הדברים האמורים למעלה מהענין שכמה הרפתקי שעברו עליו עד שנפקד בכו לעת זמנתו וגם הבטיחו ה' כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר שהיה יצחק גדול כאומרו ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים ובשנה ראשונה שירד לפלשתים נולד יצחק הא למדת כי גדול היה. ובאמצעות הקודם היה גדול הנסיון מופלא בין בבחינת אברהם שאחר כמה הרפתקי קדמו לו עד שנפקד ואחר כמה הבטחות מה' כי ביצחק יקרא זרעו הוא אומר לו שיקרבו ולא הלהר בלבו, בין בבחינת יצחק שהגם שהיה גדול כנשמע מפסוק הפסוק ויגר וגו' הא למדת שגדול היה ולא עכב. גם נתכוין לומר אחר הדברים שבזה יוצדק לומר לו את בנך את יחידך ולא קודם הדברים הנאמרים בסמוך שהרי היה לו ישמעאל ואינו יחידו:

בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא פרשה נה סימן א

[א, כב, א] ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם, כתיב (תהלים ס) נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה, נסיון אחר נסיון וגידולין אחר גידולין בשביל לנסותו בעולם. בשביל לגדלו. בעולם כנס הזה של ספינה וכל כך למה מפני קושט בשביל שתתקשט מדת הדין בעולם שאם יאמר לך אדם למי שהוא רוצה להעשיר מעשיר, למי שהוא רוצה מעני, ולמי שהוא רוצה הוא עושה מלך, אברהם כשרצה עשאו מלך, כשרצה עשאו עשיר, יכול את להשיבו ולומר לו יכול את לעשות כמו שעשה אברהם אבינו, והוא אומר מה עשה, ואת אומר לו ואברהם בן מאת שנה בהולד לו, ואחר כל הצער הזה נאמר לו קח נא את בנך את יחידך ולא עיכב, הרי נתת ליראיך נס להתנוסס.

רמב"ן בראשית פרק כב פסוק א

(א) והאלהים נסה את אברהם - ענין הנסיון הוא לדעת, בעבור היות מעשה האדם רשות מוחלטת בידו, אם ירצה יעשה ואם לא ירצה לא יעשה, יקרא "נסיון" מצד המנוסה, אבל המנוסה יתברך יצוה בו להוציא הדבר מן הכח אל הפועל. להיות לו שכר מעשה טוב לא שכר לב טוב בלבד. ודע כי השם צדיק יבחן (תהלים יא ה). כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו וחפץ להצדיקו יצוה אותו בנסיון, ולא יבחן את הרשעים אשר לא ישמעו. והנה כל הנסיונות שבתורה לטובת המנוסה:

And God tested Avraham: The issue of this test is, in my opinion, shows that a person has the absolute authority to perform an action; one can do what they want, and not do what one doesn't want. It is called a "nissayon" [test] for the individual being tested [e.g., Avraham], but the blessed Tester will command him to bring out the thing from ability to actuality, giving a reward for a good action and not just a reward for a good heart. Know that "Hashem trieth the righteous" (Psalms 11:5): when He knows that a righteous person will act according to His will, but still seeks [that person to act with] their righteousness, He will command him to a test. But He does not test the wicked, since they would anyways not hear. And behold, every test in the Torah is for the good of the one being tested.

רש"י בראשית פרק כב פסוק יב
 כי עתה ידעתי - אמר רבי אבא אמר לו אברהם אפרש לפניך את שיחתי, אתמול אמרת לי (לעיל כא יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, וחזרת ואמרת (שם כב ב) קח נא את בנך, עכשיו אתה אומר לי אל תשלח ידך אל הנער. אמר לו הקדוש ברוך הוא (תהלים פט לה) לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה, כשאמרתי לך קח מוצא שפתי לא אשנה, לא אמרתי לך שחטתו אלא העלהו, אסקתיה אחתיה:
 כי עתה ידעתי - מעתה יש לי מה להשיב לשטן ולאומות התמהים מה היא חבתי אצלך, יש לי פתחון פה עכשיו שרואים כי ירא אלהים אתה:

FOR NOW I KNOW—R. Aha said: Abraham said to God, "I will lay my complaint before you. Yesterday (on an earlier occasion) you told me, (Genesis 21:12) "In Isaac shall seed be called to thee", and then again you said, (Genesis 21:2) "Take now thy son". Now you tell me, "Lay not thy hand upon the lad"! The Holy One, blessed be He, said to him, in the words of Psalms 99:35, "My covenant will I not profane, nor alter that which is gone out of My lips". When I told you, "Take thy son", I was not altering that which went out from My lips, namely, My promise that you would have descendants through Isaac. I did not tell you "Slay him" but bring him up to the mountain. You have brought him up — take him down again" (Genesis Rabbah 56:8).

FOR NOW I KNOW — From now I have a reply to give to Satan and to the nations who wonder at the love I bear you: I have an opening of the mouth (i.e. I have an excuse, a reason to give them) now that they see that you are a God-fearing man (Genesis Rabbah 56:7).

רבי משה סופר (תורת משה בראשית פכ"ב)
 "ויעקוד את יצחק בנו- י"ל שגדול כוחו של יצחק בזה יותר מאברהם כי אברהם היה בעצמו נביא ושמע מפי הקב"ה, אבל יצחק מסר נפשו והאמין לאביו יען כי היה מוחזק כבר לנביא ה' ולכן שמע אפילו לעבור על ד"ת להשחט לפני ה'. ונמצא כמו שאברהם אבינו ע"ה חיזק אמונת תושב"כ כן חיזק יצחק אבינו אמונת תורה שבע"פ לבלתי להרהר על דברי נביאים וחכמים. וזה קול השופר שאנו תוקעים מן האיל. ולכן גם במה שאנו מבטלים מ"ע של שופר כשחל ר"ה בשבת בשביל גזירת חכמין ואנו מקבלים את תקנתם, ראוי לנו שיעלה זכרונינו לטובה כמו כשופר עצמו"

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פט עמוד ב
 אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבונו של עולם

- ימחו על קדושת שמך. אמר: אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנימ, אפשר דבעי רחמי עלייהו. אמר ליה: בניך חטאו. - אמר לפניו: רבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך. - אמר: לא בסבי טעמא, ולא בדרדקי עצה. אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי. - אמר לפניו: רבונו של עולם, בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך? ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם - שבעים שנה. דל עשרין דלא ענשת עלייהו - פשו להו חמשיין. דל עשרין וחמשה דלילותא - פשו להו עשרין וחמשה. דל תרתי סרי ופלגא, דצלווי ומיכל ודבית הכסא - פשו להו תרתי סרי ופלגא. אם אתה סוכל את כולם - מוטב, ואם לאו - פלגא עלי ופלגא עליך. ואם תמצא לומר כולם עלי - הא קריבית נפשי קמך. פתחו ואמרו: (כי) אתה אבינו. אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי - קלסו להקדוש ברוך הוא, ומחו להו יצחק הקדוש ברוך הוא בעינייהו. מיד נשאו עיניהם למרום ואמרו: אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך

Rabbi Shmuel bar Nahmani said that Rabbi Yonatan said: What is the meaning of that which is written: "For You are our Father; for Abraham knows us not, and Israel does not acknowledge us; You, Lord, are our Father, our Redeemer, everlasting is Your name" (Isaiah 63:16). In the future that will surely come, the Holy One, Blessed be He, will say to Abraham: Your children have sinned against Me. Abraham will say before Him: Master of the Universe, if so, let them be eradicated to sanctify Your name. God said: I will say it to Jacob. Since he experienced the pain of raising children, perhaps he will ask for mercy on their behalf. He said to Jacob: Your children have sinned. Jacob said before Him: Master of the Universe, if so, let them be eradicated to sanctify Your name. The Holy One, Blessed be He, said: There is no reason in elders and no wisdom in youth. Neither Abraham nor Jacob knew how to respond properly. He said to Isaac: Your children have sinned against Me. Isaac said before Him: Master of the Universe, are they my children and not Your children? At Sinai, when they accorded precedence to "We will do" over "We will listen" before You, didn't You call them, "My son, My firstborn son Israel" (Exodus 4:22)? Now that they have sinned, are they my children and not Your children?

And furthermore, how much did they actually sin? How long is a person's life? Seventy years. Subtract the first twenty years of his life. One is not punished for sins committed then, as in heavenly matters, a person is only punished from age twenty. Fifty years remain for them. Subtract twenty-five years of nights, and twenty-five years remain for them. Subtract twelve and a half years during which one prays and eats and uses the bathroom, and twelve and a half years remain for them. If You can endure them all and forgive the sins committed during those years, excellent. And if not, half of the sins are upon me to bear and half upon You. And if You say that all of them, the sins of all twelve and a half years that remain, are upon me, I sacrificed my soul before You and You should forgive them due to my merit. The Jewish people began to say to Isaac: You are our father. Only Isaac defended the Jewish people as a father would and displayed compassion toward his children. Isaac said to them: Before you praise me, praise the Holy One, Blessed be He. And Isaac points to the Holy One, Blessed be He, before their eyes. Immediately they lifted their eyes to the heavens and say: "You, Lord, are our Father, our Redeemer, everlasting is Your name."

רש"י מסכת שבת דף פט עמוד ב

דל עשרין דלא ענשת להו - שכן מצינו בדור המדבר שלא ענש הקדוש ברוך הוא אלא מעשרים שנה ומעלה, דכתיב (במדבר יד) במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינותם עלי. כי אתה אבינו - כנגד יצחק אמרו, והוא אמר להם: הראו כנגד הקדוש ברוך הוא שהוא אביכם.

רש"ר הירש בראשית פרק כב פסוק יט

(יט) וילכו יחדו: אברהם, יצחק, ואנשיו. זו הפעם השלישית אנו קוראים "יחדו" בפרשת העקדה, והרי זו משיכת הקולמוס האחרונה, קו התאור האחרון, בסיפור המעשה הגדול הזה. בעוד ש"יחד" מורה לרוב רק על חפיפה חיצונית בזמן או התכנסות חיצונית, הרי "יחדו" מורה יותר על התאחדות שבהקשר פנימי והדוק. אמנם נשאר עוד להסביר מובנה של הסימט "ו".

לעיל נאמר "שבו לכם פה עם החמור" (פסוק ה), והיה זה בשעה שאברהם עם יצחק נפרד מנעריו לרגלי הר המוריה, וניגש ללכת בדרכו העילאית. כי לעלות במעלה ההר הזה יוכלו רק אנשים כאברהם ויצחק, והכתוב חוזר ואומר כמה פעמים שעד לסופה של הדרך הקשה הזאת הלכו "יחדו", כאיש אחד בלב אחד. עתה נאמר דבר שהוא אופייני לאין שעור להלך - הרוח שתחילתו באברהם ויצחק. לאחר שביצעו את המשימה הגדולה, את התפקיד העליון שבכוח אדם למלאו, - שבו אל הנערים, וכולם - אברהם ויצחק ועמם אנשיהם - יחדיו הלכו אל באר - שבע.

בכל שאר חוגי אנשים היו נוהגים אחרת. אחרי התעלות כזאת אל קרבת ה', אחרי התרוממות כזאת מעל לכל תחום ארצי, הרי אנשים כאברהם ויצחק היו מתמלאים עד כדי כך מחשיבות עצמם והענין האלהי, ששוב לא היה להם כל ענין בתיים הארציים הרגילים ובבני אדם ארציים רגילים. קירבה כזאת לה' - אף אם רק מדומה היא - מולידה בדרך כלל בכל מקום מידה של התנשאות, המביטה בגאווה אל שפל מדרגתם של שאר בני אדם כ"בני חלוף מבשר ודם", וגמנעת מלבוא אתם במגע.

שונה בתכלית היא הרוח אשר מעשה המופת של אברהם ויצחק ינחילנה לדורות. לאחר שזה השלימו את העליון שבמעשי אדם עלי אדמות, - הנה שבים הם אל האנשים אשר השאירם לרגלי הר המוריה, והולכים עמם יחדיו, ואין מעלתם גבוהה בעיניהם בשום דבר ממעלתם של האחרים. בעיני בן - אברהם נחשבים כל בני האדם שווים במשולחי ידם, ואין הוא עושה הבדלה בין עצמו ובין חוטבי עצים או משרתים נמוכי דרגה. ככל שהוא מתעלה עילוי רוחני ומוסרי, כן ימעט להתנשא על אחרים, וכן ימעט להכיר את גדולת עצמו. בדין חוככים חכמינו ז"ל בדעתם, איזו היא המידה הגדולה מכל המידות, אם "חסידות גדולה מכולן" או אם "ענוה גדולה מכולן" (עבודה זרה כ ע"ב). הרי ענוה היא המידה היחידה שאדם יכול להתנהג בה רק שלא מדעת. משידוע אדם שהוא ענו - הרי בעצם ידיעה זו שוב אין הוא ענו, כי אם מלא מידת התנשאות גרועה ביותר. תמיד יאמר בלבו שאכן הגאווה זכות היא לו, ולו רק שמינית שבשמינית! ואילו אברהם ויצחק שבו מפיסגת הר המוריה - כאילו לא פעלו דבר: וישב אברהם אל נעריו ויקמו וילכו יחדו.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ד עמוד א

אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי. אשר לא צויתי - זה בנו של מישע מלך מואב. שנאמר ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלה עלה, ולא דברתי - זה יפתח, ולא עלתה על לבי - זה יצחק בן אברהם.

"Which I did not command," this is referring to the son of Mesha, king of Moab. King Mesha sacrificed his son, as it is stated: "Then he took his firstborn son, who would reign after him, and he offered him as a burnt-offering" (II Kings 3:27). "And I did not speak," this is referring to Jephthah, who sacrificed his daughter as an offering. "Nor did it come into my heart," this is referring to Isaac, son of Abraham. Although God commanded Abraham to sacrifice Isaac, there was no intent in God's heart that he should actually do so; it was merely a test

רש"י מסכת תענית דף ד עמוד א

א עלתה על לבי - זה יצחק בן אברהם, כלומר, שאף על פי שצויתי לו - מעולם לא עלתה על לבי לשחוט בנו, אלא לנסותו, מפני קטיגוריו היינו שטן, כדאמר בסנהדרין בהנחניקין (פס, ב): ויהי אחר הדברים האלה - אחר דבריו של שטן וכי'.

ספר מורה הנבוכים חלק ג פרק כד

אבל כדי שיחפרסם לבני אדם מה ראוי לעשותו בשביל אהבת הש"י הראתו לא לתקות גמול ולא לפחד עונש, כמו שבארנו במקומות רבים, ואמר המלאך לו כי עתה ידעתי וגו', ה"ל שבוה המעשה אשר בו תקרא ירא אלהים גמור, ידע כל בני אדם וכול יראת ה' מה הוא, ודע שכבר חזק זה הענין בתורה, וכארו ואמר שתכלית התורה כלה בכל מה שכללה אותו ממצות עשה וממצות לא תעשה ומיעדים וספורים, אמנם הוא דבר אחד והוא יראת השם ית', והוא אמרו והיה אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והגורא את ה' אלוהיך. זה אחד משני ענינים המכוונים בעקדה. והענין השני להודיע אותנו איך יאמינו הנביאים באמת מה שיבואם מאת השם הנבואה, שלא יחשוב החושב בעבור שהוא בחלום או במראה כמו שבארנו, ובמצעות הכח המדמה, שפעמים לא ידעה מה שישמעוהו או מה שיומשל להם אמת או יתערב בו קצת ספק, ורצה להודיענו שכל מה שיראה הנביא במראה הנבואה הוא אמת ויצוי אצל הנביא לא יסופק בדבר ממנו אצלו כלל, ודינו אצלו כדון הענינים הנמצאים כלם המושגים בחושים או בשכל, והראיה על זה הסכים אברהם לשחוט בנו יחידו אשר אהב כמו שצוה ואף על פי שהיתה המצוה הזאת בחלום או במראה, ולו היו הנביאים מסופקים בחלום של נבואה או היה אצלם ספק במה שישגוהו במראה הנבואה, לא היו מסכימים לעשות כמה שימאנהו הטבע ולא היה מוצא בנפשו לעשות זה המעשה הגדול מספק, ובאמת היה ראוי שיהיה זה הענין על יד אברהם וביצחק ר"ל העקדה, כי אברהם אבינו הוא אשר התחיל להודיע היחוד ולקיים האמונה ולהשאיר זה הדעת אחריו תמיד ולמשוך בני אדם אליו, אמר כי ידעתי למען אשר יצוה וגו', וכמו שנמשכו אחר דעותיו האמתיות המורעלות הנשמעות ממנו, כן צריך שימשכו אחר הדעות הנלקחות מפעולותיו, וכל שכן זאת הפעולה אשר אימת בה פינת אמונת הנבואה והודיענו בה תכלית יראת ה' ואהבתו להיכן היא מגעת. כן צריך שנביין עניני הנסיונות, לא שהש"י ירצה לבחון אדם ולנסותו עד שידע מה שלא היה יודעו קודם, חלילה לו חלילה ממה שידמהו הסכלים הפתאים ברוע מחשבתם, ודע זה:

Kant (1724–1804)

"But in some cases man can be sure that the voice he hears is not God's; for if the voice commands him to do something contrary to the moral law, then no matter how majestic the apparition may be, and no matter how it may seem to surpass the whole of nature, he must consider it an illusion. We can use, as an example, the myth of the sacrifice that Abraham was going to make by butchering and burning his only son at God's command (the poor child, without knowing it, even brought the wood for the fire). Abraham should have replied to this supposedly divine voice: 'That I ought not to kill my good son is quite certain. But that you, this apparition, are God— of that I am not certain, and never can be, not even if this voice rings down to me from (visible) heaven'

R. Soloveitchik The Rav: The World of Rabbi Joseph B. Soloveitchik, Vol. 1, p. 62.

I remember that once I was studying Talmud with my father. I asked him why the Talmud did not resolve the problem under discussion in so many cases. Instead the Talmud concludes with the phrase teiku ['stalemate']. Why was no conclusion reached by the Talmudic sages? My father explained to me that a Jew must apprehend that he cannot understand and comprehend everything. ... In matters of faith, teiku will also be encountered. The greatness of Abraham, our forefather, was that he knew how to say 'Here I am' (Gen. 22:1) even though he did not

understand the request that God made of him. The basis of faith is teiku. If a Jew does not master the concept of teiku, then he cannot be a true believer

R. Soloveitchik Redemption, Prayer and Talmud Torah," Tradition, Vol. 17, No. 2, p.71

man belongs, not to himself, but that God claims man, and that His claim to man is not partial but total. God the Almighty, some- times wills man to place himself, like Isaac of old, on the altar, to light the fire and to be consumed as a burnt offering. Does not the story of the akeda tell us about the great, awesome drama of man giving himself away to God? Of course Judaism is vehemently op- posed to human sacrifice. The Bible speaks with indignation and dis- dain of child sacrifice; physical human sacrifice was declared abominable. Yet the idea that man belongs to God without qualification, and that God from time to time makes a demand upon man to return what is God's to God, is an important principle in Judaism... God claimed Isaac and Abraham gave Isaac away... God's ownership rights are absolute over everything He owns. The call: "Take thy son, thy only son, whom you love so much ... and bring him as a burnt offering" is addressed to all men

רש"י בראשית פרק כב פסוק כ

(כ) אחרי הדברים האלה ויגד וגו' - בשוכו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, בשרו הקדוש ברוך הוא שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו אחרי הדברים האלה הרהורי דברים שהיו על ידי עקידה:

AFTER THESE THINGS [IT WAS TOLD ABRAHAM] etc. — When he returned from Mount Moriah Abraham was pondering and he said, "If my son had really been slain, he would have died without children! I must marry him to one of the daughters of Aner or Eshcol or Manre". The Holy One, blessed be He, therefore had the announcement made to him that Rebecca, the one fit to be his (Isaac's) consort, had been born. This is what is meant by "after these things or words" — namely, "after the words" that expressed the thoughts aroused by the Binding of Isaac (Genesis Rabbah 57:3).